

Grafies· Incisions (2010)

Visat núm. 14
(octubre 2012)

per [Miquel Martínez](#)

Edat de la gènesi. Indagació, compromís. Podem navegar sense límits amb la continua expansió de la paraula. *Grafies·Incisions*, del pintor Pere Salinas i del poeta Joan Navarro, recorda, per la seua excel·lència, el fruit perdurable aconseguit entre creadors surrealistes.

Després de «llegir» les 18 imatges de Pere Salinas i «veure» els textos poètics de Joan Navarro, he revisitat el llibre *Cartas a Gala (1924-1948)*, de Paul Eluard, on l'autor de *Capitale de la douleur*, referencia la intensa i fructífera activitat comuna, a través de diverses publicacions, de poetes com Breton, Char, Eluard... i artistes plàstics com Dalí, Ernst i Chirico. L'objecte que tenim a les mans, l'«artefacte», en nomenclatura surrealista, té una solidesa que entusiasma, inquieta, commou. Textos poètics dialoguen i ahora són independents de les pintures. Es tractaria d'un llibre espill, com avança Gemma Gorga en el seu pòrtic, «A mesura que ens endinsem en aquest llibre, la frontera entre ambdós conceptes es difumina: és el pinzell o el llapis, el responsable de les incisions? Qui traça grafies sobre el paper, el pintor o el poeta?». En el text que es correspon amb la pintura número 16 de Salinas, Joan Navarro sembla respondre, «A punta seca graves l'incendi de l'espluga, l'esquinç i la tundra, la set i l'aiguaneix: El nom del temps: Les incisions del dolor: L'ordit de la memòria. Amb la gúbia i el burí estries la negra ascensió, l'escuma buida de la barca del naufragi: Fusta, marbre i metall: Murmuri de l'última pregària». N'hi ha una poderosa concepció, «Després de la paraula tot fou paraula: Un garbuix de sons s'il·luminava per a guarir-nos de la malenconia del buit». La grafia fou la llavoreta planetària per tancar l'enigma, «Abans de la fecundació de l'orquídia: Abans del naixement de la mel: Arriba: Pa dels àngels: Negra constel·lació de la llum: Cotó de la flor: Arriba». L'home primer, el d'atàvica existència, va imaginar el món com un símbol abans de pintar la cova. Joan Navarro veu les paraules. Paraula, únic espai i temps que habita l'home. «Sota les fulles, els camins ocults, el séc del vol, el fum de la roba: Ham i pèl de seda. Entre les cendres, l'or de l'argelaga, el tord del vespre: Calç podrida: Verd d'aigua estancada: Senyal:». Senyal que el tot còsmic està en una part, i l'eco expansiu de la primera paraula en totes les paraules. Pintor i poeta creen, en dos nivells de lectura simultània, els paisatges sonors de la terra i de l'ànima, «Aquest ritual de l'empelt: L'escorça i l'estaca: La cicatriu: Les benes: Terra i saliva: Aquesta corona transversal: Plata opaca vora la porta negra. Línies, superfícies i cossos: La passió despullada: Baruch: El pou de la tempesta». On Salinas superposa matisos del gris, Navarro troba «Sediments (...). Estrats. Morca». A la perpendicular preexistència, «Oblit de si: Roda hidràulica. Corbar-se com la mar de la terra». Al significant incomplet, aporta «Levitat del record». A la simetria de pigments, «La nuesa dels inicis: El pòsit». Al subratllat del lapsus, «L'enlloc. Descendiment». A la fortuna de reunir-se, «El cúmul visible del no-res». Hi ha una voluntat de totalitat, «El retorn de la mirada que ens mira». Lloat producte, lloada editorial, art en estat pur, en temps de crisi!

M. Martínez, "L'oportunitat d'Eurídice". *Lletres Valencianes* 29 (primavera 2011)

